

Cyngor Bwrdeistref Sirol
MERTHYR TUDFUL
MERTHYR TYDFIL
County Borough Council

**Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol ac
Ymyriadau Cynnal Diogel mewn
Preswyl a Seibiant Plant
Gwasanaethau Cymorth**

HANES DOGFENNAU			
Rhif y fersiwn:		Statws: (drafft/terfynol)	
Dyddiad Ysgrifenedig		Dyddiadau Cyhoeddi ar gyfer ymgyngori	
Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb			
Dogfennau ategol			
Awdurdodwyd gan:	Dyddiad:	Cadarnhawyd gan:	Dyddiad:
Cyfrifoldeb Arweiniol:	Awdur:	Dyddiad Gweithredu:	Dyddiad Adolygu:
Canlyniad yr Adolygiad:			

Cynnwys:

- A. Rhagair**
- B. Diffiniadau**
- C. Datganiad polisi**
- D. Cynllunio Gwasanaethau gofal, cymorth ymddygiad cadarnhaol a ymdrin diogel**
- E. Ystyriaethau Cyfreithiol**
- F. Arweinyddiaeth**
- G. Ymarfer ar ôl Digwyddiadau**
- H. Gweithlu: Hyfforddiant, Dysgu a Datblygu**
- Fi. Darllen pellach, Cyfeiriadau a Chysylltiadau**

A. Rhagair

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gefnogi fframwaith ar gyfer ymgysylltu a chefnogi unigolion sydd angen amrywiaeth o ddarpariaethau gwasanaeth gofal. Mae cefnogi unigolion wrth iddynt dderbyn gwasanaethau yn faes ymgysylltu cymhleth a medrus, lle mae'r unigolyn yn ganolog i ddull gofal cadarnhaol sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a lle mae staff yn datblygu'r wybodaeth a'r sgiliau i ryngweithio a darparu gofal o ansawdd uchel.

Bydd y ddogfen bolisi hon yn darparu fframwaith ar gyfer ymyriadau cymorth ymddygiad cadarnhaol, gan gynnwys ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel. Bydd yn sicrhau ymrwymiad i ymagweddau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn wrth gyflawni canlyniadau a nodwyd trwy systemau, prosesau a gweithgareddau gweithlu cefnogol sy'n ofynnol i fodloni canllawiau statudol a lleol.

Yn nogfen ymgynghori Llywodraeth Cymru 2019 (sy'n cael ei hadolygu ar hyn o bryd ar adeg ysgrifennu'r ddogfen hon (Hydref 2020), amlinellodd Llywodraeth Cymru fframwaith i sicrhau bod sefydliadau'n canolbwyntio ar sawl nod allweddol ar gyfer gweithredu polisi. Roeddent yn cynnwys:

- Trwy hyrwyddo dull hawliau dynol, megis cymorth ymddygiad cadarnhaol (PBS) fel rhan o strategaeth gyffredinol ar gyfer ymgysylltu ag unigolion a lleihau ac atal yr angen am arfer cyfyngol
- Gweithio gydag unigolion tuag at leihau lefel yr ymateb lle nodir bod angen posibl am ymarfer cyfyngol yn rhan o'r broses cynllunio ac ymarfer sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
- Lle nodir bod sefyllfaoedd sydd angen ymarfer cyfyngol yn anochel, gan sicrhau bod cynllunio a hyfforddiant ymlaen llaw i sicrhau diogelwch i bawb dan sylw.

Mae Merthyr Tudful wedi trosi'r fframwaith hwn yn ddogfen bolisi ddeinamig sy'n cefnogi'r sefydliad a'i wasanaethau i ddeall eu rôl a'u cyfrifoldebau i gadw defnyddwyr gwasanaeth yn ddiogel ac yn cael eu cefnogi drwy gyfnod a allai fod yn gyfnod anodd yn eu bywydau. Mae'r diffiniadau hyn yn sail i'r dulliau y mae Merthyr Tudful yn disgwyl i'w weithlu ymgysylltu a rhyngweithio â defnyddwyr gwasanaeth.

Mae gan Ferthyr Tudful ddyletswydd gofal i sicrhau bod modelau cymorth ymddygiad cadarnhaol priodol yn cael eu mabwysiadu drwy gydol ei wasanaethau, er mwyn cefnogi lleihau defnydd corfforol ac anffisegol o ymyriadau cyfyngol mewn ymateb i risg.

Felly, mae'r polisi hwn yn nodi'r fframwaith cyfreithiol y mae model Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol (PBS) yn cael ei fabwysiadu a'i integreiddio wrth ddarparu gwasanaethau, yn enwedig lle mae angen posibl am ddalfeydd diogel ac ymyriadau cyfyngol eraill.

Ni ddylai'r model a'r ymyriadau a ddisgrifir beryglu darpariaeth gofal a chymorth sydd eu hangen i gadw plant yn ddiogel rhag niwed wrth ddefnyddio gwasanaethau.

Mae'r polisi hwn yn cydnabod, o ganlyniad i ffactorau fel salwch, anabledd, pryder, straen a thrawma emosiynol, y gall plant ac oedolion agored i niwed gyflwyno ymddygiad nad ydynt yn briodol, ac a allai arwain at niwed yn emosiynol neu'n gorfforol, iddyn nhw, aelodau eraill o'r cyhoedd neu'r staff y maent yn gweithio gyda nhw.

Mae'r ymddygiad hwn yn aml yn cael ei ddisgrifio fel un heriol a gall arwain at beryglon niwed i'r unigolyn neu eraill neu ddifrod i eiddo. Mae Merthyr Tudful yn cefnogi'r defnydd o ddaliadau diogel sy'n cael eu cymhwyso'n gyfreithlon, ar yr amod eu bod yn cydymffurfio â deddfwriaeth a pholisi, yn ogystal â pholisïau'r sefydliad sy'n ymwneud â rheoli risg, cydraddoldeb, cynllunio gofal sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, rheoli ymddygiad a hyfforddiant cadarnhaol

Dulliau Seiliedig ar Werth

Mae cynnwys pobl mewn penderfyniadau am wasanaethau sy'n effeithio arnynt yn uniongyrchol ac yn anuniongyrchol yn ganolog i ddeddfwriaeth a pholisi cenedlaethol Llywodraeth Cymru, ac yn hyrwyddo *dull seiliedig ar hawliau* o ymarfer gyda phlant ac oedolion. Mae cynllunio gwasanaethau *gyda* phobl am y cymorth a'r canlyniadau y maent am eu cyflawni mewn ffordd sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn yn hyrwyddo lles a chyfluoedd i unigolion wireddu eu hawliau.

Dylid rheoli'r defnydd o ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel yng nghyd-destun y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol ac yn unol â'r egwyddorion a ddisgrifir yn y *Fframwaith Hawliau Dynol ar Gymorth Cadarnhaol a Daliadau Diogel* a gynhyrchir gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol.

Bydd Gwasanaethau Cymdeithasol Merthyr Tudful yn mabwysiadu dulliau sy'n hyrwyddo'r hawliau a'r egwyddorion a nodir yng **Nghonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP); Egwyddorion y Cenhedloedd Unedig ar gyfer Pobl Hŷn a Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau.**

Bydd Merthyr Tudful yn sicrhau dull seiliedig ar werth o ddarparu cymorth a gwasanaethau gofal cymdeithasol i unigolion, teuluoedd a phlant ifanc agored i niwed. Ei genhadaeth yw sicrhau bod y rhai sy'n derbyn gwasanaethau yn cael gofal a chymorth wedi'i gynllunio sy'n hyrwyddo lles cymaint â phosibl, a sicrhau bod gan y rhai sy'n darparu gwasanaethau y wybodaeth, y sgiliau a'r sylfaen gwerth i gyflawni eu dyletswydd gofal yn effeithiol.

Bydd y polisi hwn yn canolbwyntio ar gefnogaeth ymddygiadol gadarnhaol, gan ddefnyddio sylfaen werthoedd cadarnhaol a sut y gellir gweithredu hyn i helpu i leihau risg a rheolaeth ymddygiad a daliadau diogel.

B. Diffiniadau

Dylai'r defnydd o'r holl arferion cyfyngol gan gynnwys ddaliadau diogel fod yn unol â'r egwyddorion a ddisgrifir yn y *Fframwaith Hawliau Dynol ar gyfer cefnogaeth gadarnhaol a daliadau diogel* a gynhyrchir gan y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol (EHRC, 2019).

Mae Fframwaith EHRC yn diffinio cefnogaeth gadarnhaol a daliadau diogel fel:

'Gweithred a gyflawnir gyda'r diben o gyfyngu ar symud, rhyddid a/neu ryddid unigolyn i weithredu'n annibynnol.' (EHRC, 2019)

Mae Merthyr Tudful yn dymuno defnyddio iaith a therminoleg sy'n adlewyrchu dull sy'n seiliedig ar werth tuag at unrhyw ymyrraeth a ddefnyddir gan staff. Bydd hyn yn annog ethos a diwylliant sy'n seiliedig ar werth mewn timau sydd â lles yr unigolion wrth

wraidd unrhyw ryngweithio a pherthnasoedd, ac ym mha iaith y gall chwarae rhan hanfodol i feithrin perthnasoedd cadarnhaol.

O ganlyniad, bydd terminoleg *cymorth ymddygiad cadarnhaol a daliadau diogel* fel termau allweddol yn disodli geiriau fel "*ataliaeth*". Lle mae'r gair "*ataliaeth*" yn ymddangos, mae'n ganlyniad i eiriad o fewn y ddogfennaeth ar y pryd (ee *Rhwydwaith Lleihau* Ataliad).

Ymyriadau cyfyngol

Gall y termau *ymyriadau cyfyngol* fod yn berthnasol i nifer o wahanol weithredoedd, er enghraifft, **daliadau a chyfyngiadau corfforol, cyfyngiadau cemegol, cyfyngu mecanyddol, cyfyngiadau cymdeithasol, cyfyngiadau seicolegol, a gwahanu tymor hir**

Efallai na fydd ymyrraeth gyfyngol bob amser yn gofyn am ddefnyddio grym, gall hefyd gynnwys gweithredoedd ymyrraeth, er enghraifft symud ffrâm gerdded unigolyn allan o gyrraedd.

Mae ymyriadau Gafael Diogel yn disgrifio ystod o opsiynau corfforol neu gamau i ymateb i ymddygiadau sydd â'r potensial i achosi niwed sylweddol i unigolion neu ddifrod difrifol i eiddo.

- Mae opsiynau neu gamau gweithredu yn cael eu defnyddio'n gymesur i leihau a rheoli risg.
- Gall y dalfeydd diogel gyfyngu a rheoli symudiad i leihau'r risg o niwed.

Gall ymyriadau cyfyngol gynnwys:

a. Corfforol = Defnyddio sgiliau dal corfforol neu ymddieithrio sy'n cyfyngu ac yn cyfyngu ar symud i atal anaf

b. Amgylcheddol= Defnyddio drysau, ffensys, gatiau, mannau allan dan glo
Efallai y gofynnir i unigolyn aros mewn ystafell dawel i ffwrdd oddi wrth eraill fel rhan o strategaeth y cytunwyd arni i gamddefnyddio ymddygiad ymosodol.

c. Cymdeithasol/seicolegol= cyfarwyddiadau neu orchmynion llafar, cyfyngiad cymdeithasol

Efallai y dywedir wrth berson ifanc y byddant yn cael mynychu digwyddiad cerddorol os ydynt yn mynychu'r ysgol

d. Mecanyddol = Defnyddio strapiau, rheiliau gwely, cadeirydd olwyn
Fel rhan o gynllun y cytunwyd arno, gall unigolyn wisgo strapiau i atal ymddygiad hunan-niweidiol

e. Cemegol = Defnyddio meddyginiaeth, sigarêts ac alcohol
Efallai y bydd gan unigolyn feddyginiaeth ddyddiol i helpu gyda'u hemosiynau yn ogystal â meddyginiaeth ychwanegol 'yn ôl yr angen' pan fydd yn teimlo bod angen cymorth ychwanegol arnynt.

Canolbwyntir ar yr unigolyn: Pan fyddwn yn defnyddio'r term, **mae** hyn yn golygu dull cadarnhaol sy'n gosod yr oedolyn a'r plentyn, ei anghenion a'i ddymuniadau llesiant wrth wraidd rhyngweithio â nhw.

Cefnogaeth Ymddygiad Cadarnhaol

Mae PBS yn fframwaith aml-gydran sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer cefnogi pobl sydd ag ymddygiad sy'n herio, neu a allai fod mewn perygl o ddatblygu'r rhain. Ei brif ffocws yw gwella ansawdd bywyd trwy ddeall y rhesymau pam y gall unigolyn ddefnyddio ei ymddygiad i gyfathrebu.

Lleoliadau

Er bod dull Llywodraeth Cymru o leihau arferion cyfyngol yn berthnasol ar draws lleoliadau gofal iechyd, addysg a gofal cymdeithasol, ac yn aml bydd themâu cyffredin yn berthnasol i'r holl leoliadau hynny, mae'r ddogfen bolisi hon yn berthnasol ar draws lleoliadau gofal cymdeithasol Oedolion a Phlant yn adran Gwasanaethau Cymdeithasol Merthyr Tudful.

Team Teach (DDIM YN MEDDWL BOD GENNYM NI HYN)

Cwmni sy'n arbenigo mewn darparu hyfforddiant ar gyfer lleoliadau addysg, iechyd a gofal.

Cyfiawnder Adferol: Mae cyfiawnder adferol yn dod â'r rhai sy'n cael eu niweidio gan drosedd neu wrthdaro a'r rhai sy'n gyfrifol am y niwed i gyfathrebu, gan alluogi pawb y mae digwyddiad penodol yn effeithio arnynt i chwarae rhan wrth atgyweirio'r niwed a dod o hyd i ffordd gadarnhaol ymlaen. Mae hyn yn rhan o faes ehangach o'r enw ymarfer adferol. Gellir defnyddio ymarfer adferol yn unrhyw le i atal gwrthdaro, meithrin perthnasoedd ac atgyweirio niwed trwy alluogi pobl i gyfathrebu'n effeithiol ac yn gadarnhaol. Mae ymarfer adferol yn cael ei ddefnyddio fwyfwy mewn ysgolion, gwasanaethau plant, gweithleoedd, ysbytai, cymunedau a'r system cyfiawnder troseddol.

C. Datganiad Polisi

Mae'r polisi hwn yn nodi fframwaith i ddefnyddio modelau cefnogi ymddygiad cadarnhaol wrth ymateb i bob math o ymgysylltu ag unigolion. Wrth ymateb i agweddau *amhriodol* ar ymddygiad a'u rheoli, dylid defnyddio PBS o fewn dull a gynlluniwyd gan ddefnyddio *strategaeth lleihau risg ar gyfer dalfeydd diogel*. Mae'n derbyn y gellir defnyddio ymyriadau cyfyngol a dalfeydd diogel yn briodol ac yn gyfreithlon i ddarparu gofal cymdeithasol diogel a chefnogaeth i blant ac oedolion agored i niwed, ond dylid eu gwneud mewn modd cyfannol a gyda lles yr unigolyn wrth wraidd pob rhyngweithiad.

Mae hefyd yn sicrhau bod gweithwyr gofal yn cael eu cefnogi yn eu rôl i ddarparu pecynnau gofal cymhleth i blant ac oedolion, a allai beri risgiau i'r gweithiwr ar adegau. Bydd elfennau allweddol y polisi hwn yn canolbwyntio ar:

- Atal yr angen am arfer cyfyngol drwy ddatblygu Strategaethau Lleihau Risg a hyrwyddo dull hawliau dynol, er enghraifft, Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol (PBS).
- Gweithio gydag unigolion fel rhan o brosesau cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a chefnogi lleihau lefel yr ymateb lle nodir angen am arfer cyfyngol/gafael diogel
- Sicrhau bod sefyllfaoedd lle mae angen ymarfer cyfyngol/dal diogel yn cael eu nodi fel rhai na ellir eu hosgoi, bod cynllunio a hyfforddiant ymlaen llaw i sicrhau diogelwch pawb dan sylw.

Bydd Merthyr Tudful yn ymdrechu i sicrhau bod plant ac oedolion agored i niwed sy'n defnyddio gwasanaethau gofal cymdeithasol yn cael cymorth a gofal priodol yn unol â'r Gyfraith, Canllawiau Cenedlaethol a pholisi lleol. Weithiau, efallai y bydd darparu gofal a chymorth yn ei gwneud yn ofynnol i unigolion gael eu cyfyngu i'w hamddiffyn

nhw neu eraill rhag niwed sylweddol neu i atal difrod difrifol i eiddo. Pan fydd hyn yn digwydd, bydd Merthyr Tudful yn sicrhau bod y rhai sy'n darparu gwasanaethau yn sicrhau bod y defnydd o ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel yn cael eu hasesu, eu hadolygu a'u monitro. Rhaid i ymyriadau cyfyngol a dalfeydd diogel fod yn ymateb cymesur, er budd gorau'r unigolyn a bod yr opsiwn lleiaf cyfyngol sydd ar gael.

Mae'n ofynnol i reolwyr a gweithwyr ddeall eu cyfrifoldebau fel yr amlinellir yn y polisi hwn, ac ymgymryd â'r prosesau, systemau, dulliau gweithredu a hyfforddiant y cytunwyd arnynt sy'n eu galluogi i weithredu'n ddiogel ac yn unol â gofynion cyfreithiol.

Crynodeb o Amcanion Polisi

- Cynnal safonau ansawdd wrth ddarparu gofal cymdeithasol i blant ac oedolion agored i niwed gan ddefnyddio dulliau cytunedig a rhyngweithio seiliedig ar werth (PBS)
- Hyrwyddo'r lles a diogelu plant ac oedolion bregus rhag niwed
- Darparu arweiniad i reolwyr a gweithwyr i weithredu strategaeth ar gyfer lleihau ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel (y cyfeirir atynt yn draddodiadol fel Ataliad mewn dogfennau fel ymgynghoriadau LIC)
- Helpu rheolwyr a gweithwyr i ddeall eu rhwymedigaethau proffesiynol a chyfreithiol wrth ddefnyddio ymyriadau cyfyngol a/neu ddiogel
- Sicrhau bod systemau sicrhau ansawdd ar waith i gofnodi a monitro ymyriadau cyfyngol a/neu daliadau diogel
- Darparu fframwaith ar gyfer dysgu a datblygu sgiliau
- Gweithio'n ddiogel ac amddiffyn gofalcon, staff a rheolwyr rhag achosion sifil neu droseddol

Gwerthoedd, Egwyddorion a moeseg Proffesiynol

Dulliau Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol

Mae gweithio tuag at leihau arferion cyfyngol yn golygu galluogi dulliau ataliol.

Un agwedd allweddol at hyn yw'r model cefnogi ymddygiad cadarnhaol (PBS). Mae PBS wedi datblygu dros y 25 mlynedd diwethaf ac mae'n fframwaith aml-gydran sy'n seiliedig ar dystiolaeth ar gyfer cefnogi pobl sydd ag ymddygiad sy'n herio, neu a allai fod mewn perygl o ddatblygu'r rhain. Ei brif ffocws yw gwella ansawdd bywyd trwy ddeall y rhesymau pam y gall unigolyn ddefnyddio ei ymddygiad i gyfathrebu a diwallu ei anghenion; ac yna i ddefnyddio'r ddealltwriaeth hon i adeiladu gwell cefnogaeth, i gefnogi canlyniadau cadarnhaol, ac i wella'r gwasanaethau y mae unigolion yn eu derbyn.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddulliau sy'n cefnogi rheoli risg a lleihau ymyriadau cyfyngol, (gan gynnwys daliadau diogel), ac mae wedi awgrymu mai PBS yw'r arfer gorau. Mae PBS yn cael ei ddiffinio a'i ddisgrifio mewn amrywiaeth o astudiaethau dros y blynyddoedd, a gellir ei grynhofi fel rhai sydd â sawl cydran allweddol (**MacDonald et al, sydd ar ddod**):

- *Mae PBS yn canolbwyntio ar wella ansawdd bywyd. Nod pwysicaf PBS yw gwella ansawdd bywyd; Mae hwn yn ymrwymiad nad yw'n amodol ac na ellir ei drafod, beth bynnag fo'u diagnosis, lleoliad neu ymddygiad. Y nod yw*

gwneud bywyd yn well i'r unigolyn fel nad oes ganddynt lai o angen defnyddio ymddygiad sy'n h

- erio.
- *Mae PBS yn seiliedig ar werthoedd penodol.* Mae PBS yn canolbwyntio ar yr unigolyn a dim ond ymyriadau sy'n parchu urddas yr unigolyn ac sy'n cefnogi lleihau arferion cyfyngol. Mae ymrwymiad i gyd-gynhyrchu canllawiau PBS, gan ystyried safbwyntiau'r bobl y maent yn eu cynlluniau a'r rhai sy'n ymwneud â'u gofal a'u teuluoedd. Ni ddefnyddir dulliau cosb byth mewn PBS
- *Mae PBS yn canolbwyntio ar yr unigolyn a dim ond ymyriadau sy'n parchu urddas yr unigolyn ac sy'n cefnogi lleihau arferion cyfyngol.* Mae ymrwymiad i gyd-gynhyrchu canllawiau PBS, gan ystyried safbwyntiau'r bobl y maent yn eu cynlluniau a'r rhai sy'n ymwneud â'u gofal a'u teuluoedd.
- *Mae PBS yn defnyddio offer i ddeall beth mae ymddygiad yr unigolyn yn ei olygu.* Mae hyn yn cynnwys defnyddio offer asesu i ddarganfod ystyr canllawiau unigol a PBS i sicrhau bod anghenion pobl yn cael eu deall a'u diwallu mewn ffyrdd mwy diogel. Mae teuluoedd yn aml yn ffynhonnell gyfoethog o wybodaeth wrth ddarparu dealltwriaeth am anghenion cyfathrebu ac ystyr ymddygiad eu plentyn. Mae PBS yn cefnogi'r defnydd o ddull sy'n seiliedig ar ddata o ymarfer ac mae hyn yn ddefnyddiol o ran lleihau arferion cyfyngol.
- *Mae PBS yn ddull gweithredu ar draws y system.* Mae PBS yn fwyaf effeithiol a llwyddiannus pan gaiff ei weithredu ar draws gwasanaeth neu sefydliad cyfan, yn hytrach nag ar gyfer unigolyn yn unig. Mae hefyd yn aml-gydran a bydd yn aml yn cynnwys addasu amgylchedd cyfan yr unigolyn i ddiwallu ei anghenion yn well yn ogystal â sicrhau eu bod yn gallu datblygu sgiliau newydd a chael mwy o gyfleoedd. Mae cefnogaeth weithredol yn rhan bwysig o PBS gan ei fod yn galluogi unigolion i gael mwy o ymgysylltiad a dewis yn eu bywydau bob dydd.

Yn sylfaenol, mae perthnasoedd ac ymgysylltiad cadarnhaol a pharchus ag unigolion yn allweddol i ddarparu amgylchedd gofal cefnogol.

Mae Merthyr Tudful yn cydnabod bod tîm staff proffesiynol yn ganolog i ddarparu gwasanaethau gofal effeithiol sy'n seiliedig ar werth. O ganlyniad, mae'n dymuno atgyfnerthu'r Cod Ymarfer Proffesiynol (Gofal Cymdeithasol Cymru) sy'n ei gwneud yn ofynnol i'w weithwyr gadw at set o safonau ar gyfer gweithio gydag unigolion, sy'n adlewyrchu'r sylfaen gwerthoedd, y wybodaeth a'r set sgiliau sy'n hanfodol i ddarparu gwasanaethau gofal o safon. Mae'n cynnwys:

- 3.1 Gweithio gydag unigolion mewn ffyrdd sy'n gwneud y gorau o'u lles a'u cyfranogiad gweithredol ac yn cydbwyso eu hawliau a'u cyfrifoldebau
- 3.2 Gweithio mewn partneriaeth â chydweithwyr a gweithwyr proffesiynol eraill i hyrwyddo lles, llais a rheolaeth unigolion a gofalwyr
- 3.3 Gweithio gydag unigolion a gofalwyr i gadw eu hunain yn ddiogel
- 3.4 cydnabod a defnyddio'r pŵer sy'n dod yn sensitif ac yn gyfrifol eich gwaith gydag unigolion a gofalwyr

Dulliau Cadarnhaol: Lleihau Arferion Cyfyngol mewn Gofal Cymdeithasol (2016 GCC)

"Arferion cyfyngol"

Mae arferion cyfyngol yn ystod eang o weithgareddau sy'n atal unigolion rhag gwneud pethau y maent am eu gwneud neu'n eu hannog i wneud pethau nad ydynt am eu gwneud. Gallant fod yn amlwg iawn neu'n gynnwl iawn. Dylid eu deall fel rhan o gontinwmm, o gyfyngu ar ddewis, i ymateb adweithiol i ddigwyddiad neu argyfwng, neu os yw person yn mynd i niweidio'i hun neu eraill yn ddifrifol. Wrth ystyried yr hyn rydym yn ei olygu wrth arferion cyfyngol, mae'n bwysig ein bod yn deall sut i weithio gan ddefnyddio dulliau cadarnhaol a rhagweithiol i leihau eu defnydd."

Gellir gweld codau pellach ar wefan Gofal Cymdeithasol Cymru, ac maent yr un mor bwysig i weithwyr eu dilyn.

Dylai staff a gofalcwyr ddilyn polisi a'r hyfforddiant y cytunwyd arno i fodloni'r safon ansawdd a osodwyd gan Ferthyr Tudful wrth iddynt gymhwyso ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel.

D. Gwasanaethau Gofal Cynllunio

Dylai gwasanaethau osod unigolion wrth wraidd prosesau cynllunio gofal, a chynnwys pobl sy'n bwysig iddynt wrth wneud penderfyniadau am eu gofal.

Dylid hyrwyddo gwerthoedd allweddol cydraddoldeb, dewis, urddas, parch a gofal wrth gytuno ar becynnau gofal, a byddai hyn yn cynnwys unrhyw ymyrraeth daliannol a/neu ddiogel.

Bydd proses **y Cynllun Gofal** yn nodi anghenion a dymuniadau'r unigolyn, ac elfennau allweddol o'u gofal, gan gynnwys pan fydd agweddau ar eu hymddygiad yn debygol o achosi niwed neu anaf difrifol iddyn nhw eu hunain neu i eraill. Yn y broses hon, dylai unigolyn a/neu ei deulu fod yn glir am y gofal y maent i'w gael, gan amlinellu unrhyw amgylchiadau penodol a nodi ymateb staff gofal i ddiwallu'r anghenion hynny. Dylid nodi, trafod ac ystyried defnyddio unrhyw ymyrraeth gyfyngol a/neu daliad diogel fel ymateb i anghenion gofal, **dim ond fel dewis olaf, ac** fel rhan o gynllun y cytunwyd arno a allai hefyd ystyried ymatebion brys posibl i argyfyngau emosiynol neu ymddygiadol rhagweladwy a brofir gan unigolyn. Dylid cofnodi hyn mewn dogfennau fel cynllun Cymorth Cadarnhaol, "*Beth sy'n Bwysig i Mi?*" Cynllun a chynllun personol. Rhaid rhoi sylw cadarnhaol i blant ac oedolion bregus i ystyried opsiynau a dewisiadau ynghylch sut i'w helpu i reoli eu hymddygiad eu hunain. Dylid cadw cofnodion yn briodol i brosesau cynllunio gofal sy'n manylu ar natur ymyrraeth gyfyngol neu gynllun cynnal diogel - fel arfer ar ffurf Asesiad Risg. Dylid cynnwys opsiynau i'r unigolyn wrth reoli ei ymddygiad.

Rhaid i Asesiad Risg gynnwys ymateb brys a gynlluniwyd i anghenion gofal, fel y nodir uchod, a chael ei adolygu a'i ddiweddarau i adlewyrchu newidiadau parhaus sy'n berthnasol i'r unigolyn, gan ddefnyddio prosesau ymgysylltu tebyg ar gyfer cynllunio gofal gyda'r unigolyn, yn ogystal â chyfraniadau gan staff, rheolwyr ac eraill sy'n ymwneud â darparu gwasanaeth ar gyfer yr unigolyn hwnnw. Dylai adlewyrchu y dylid defnyddio ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel mewn amgylchiadau lle mae'r risgiau o beidio ag ymyrryd yn uwch.

Cofnodi ymyriadau cyfyngol a daliadau diogel. Rhaid i bob daliad diogel gael ei ddogfennu a'i gytuno ar gyfer y cartrefi preswyl, a'i gynnwys yn y prosesau cynllunio a ddisgrifir uchod. Mae'n rhaid i gofnodi ar ôl digwyddiadau pan fo dalfeydd diogel

wedi cael eu defnyddio ddangos tystiolaeth a chofnodi pa opsiynau a roddwyd i ddiystyru a dad-ddwysáu unrhyw sefyllfa.

Rhaid cofnodi digwyddiadau pan ddefnyddir ymyriadau cyfyngol a/neu ddaliadau diogel fod yn unol â deddfwriaeth, canllawiau polisi, **ac** yn unol â diffiniadau a thelerau dulliau ymyrryd a ddefnyddir gan Team Teach.

Gofal ar ôl digwyddiad

Mae adfer perthnasoedd cadarnhaol sy'n cefnogi canlyniad therapiwtig *ar ôl* defnyddio ddaliadau diogel o'r pwys mwyaf, ac yn cyfrannu at feithrin perthnasoedd parhaus gydag unigolion, a'u ceidwaid gofal. Gall model sy'n seiliedig ar Ddulliau Adferol gynorthwyo gyda'r broses hon. Mae ymrwymiad Merthyr Tudful i'w phobl ifanc yn sicrhau bod dealltwriaeth o, a chanolbwyntio ar, perthnasoedd cadarnhaol hirdymor, fel bod y person ifanc cyn, yn ystod ac ar ôl unrhyw ddigwyddiad, yn cael ei gefnogi trwy ei heriau mewn ffordd nad yw'n barnu. Mae hyn yn arbennig o berthnasol ar ôl digwyddiad gan ei fod yn cyfrannu at leihau troseddoli pobl ifanc ar ôl digwyddiad, ac yn adfer perthnasoedd.

Weithiau, nid yw'r ymyrraeth a gynigir yn cael y canlyniad a ddymunir ac o bosibl gellir ei ystyried yn ymyrraeth aflwyddiannus. Yn ogystal â sicrhau lles pawb sy'n gysylltiedig, a sicrhau y gall monitro a chofnodi fynd i'r afael ag unrhyw faterion diogelu / amddiffyn neu gwyno, mae'r gallu i fyfrio a dysgu drwy gydol y broses hon yn allweddol i sicrhau bod daliadau diogel yn cael eu hystyried yn briodol, ac yn cael eu hadolygu'n drylwyr.

Mae myfyrdod staff drwy asesiad ar ôl digwyddiad, fel rhan o'r broses hon, yn allweddol.

Nodyn pwysig:

Dylai cymhwyso ymyriadau dal cyfyngol a diogel fod yn gyfyngedig i amser ac yn destun adolygiad egwyl byr rheolaidd.

Asesiad Risg Dynamig

Mae gan reolwyr, (a staff) ddyletswydd gyfreithiol* i asesu risgiau, gan gynnwys y rhai sy'n gysylltiedig ag ymddygiadau a all fod yn heriol, er y derbynnir y gallai digwyddiadau annisgwyl godi fel sefyllfa frys ar adegau prin. Yn yr achos hwn, dylid defnyddio prosesau asesu risg deinamig a'u dogfennu'n glir – ar ôl digwyddiad.

(Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 - Mae gan gyflogwyr ddyletswydd gyfreithiol i ragweld risg rhagweladwy a gwneud rhywbeth yn ei gylch. Dyma beth mae asesiad risg yn ei olygu. Yn 2012 fe wnaeth yr Uchel Lys gydnabod na ellir ysgrifennu pob asesiad risg. Pan gânt eu gwneud mewn amser real, fe'u gelwir yn asesiadau risg deinamig. Dylai cyfeiriad at asesiadau risg deinamig fod yn amlwg mewn dogfennau.)

Ac eithrio mewn sefyllfaoedd brys o'r fath, dylid asesu a chymhwyso pob cymorth cadarnhaol cyfyngol a daliad diogel a ddefnyddir i atal niwed sylweddol neu ddifrod difrifol gydag unigolyn, ar y cyd â dulliau seiliedig ar werth PCP a PBS a'u dogfennu mewn cynlluniau cymorth cadarnhaol.

Bydd staff a gofalwyr yn sicrhau bod eu hymgysylltiad ag ymyriadau cyfyngol wedi'i gynllunio'n dda, wedi'i ddogfennu'n dda, yn agored ac yn dryloyw.

Meini prawf ychwanegol

Rhai meini prawf penodol i'w hystyried ar gyfer ymyriadau cyfyngol:

- Dylai cyfyngiadau cemegol gael eu cosbi gan y rhai sy'n gymwys i ragnodi meddyginiaeth yn unig a bod yn rhan o gynllun gofal amlddisgyblaethol
- Rhaid i'r cyfyngiadau mecanyddol a ragnodir fod yn gynnyrch wedi'i weithgynhyrchu a'i drwyddedu a dim ond os cyrhaeddir cytundeb trwy gynllun gofal amlddisgyblaethol
- Dylai rheolwyr a staff gysylltu'n briodol â deiliad yr achos a chymryd camau i gychwyn **asesiad budd gorau** os ydynt yn credu nad oes gan unigolyn y gallu i wneud penderfyniadau ynghylch y dulliau cytunedig o ymyriadau cyfyngol sy'n ymwneud â rheoli ymddygiad risg.
- Gellir darparu mannau tawel ar gyfer unigolion heb fod yn neilltuol iddynt - ar yr amod ei fod ar anogaeth yr unigolyn.

Daliadau wedi e Gwahardd

Ni fydd Merthyr Tudful yn cefnogi ymyriadau cyfyngol amhriodol sy'n peryglu diogelwch, urddas a pharch unigolion. Mae amrywiaeth o ymyriadau diogel yn amhriodol i'w defnyddio yng ngwasanaethau Merthyr Tudful ac mae enghreifftiau'n cynnwys cefnogaeth gadarnhaol Face Down a daliadau diogel, T-wraps neu seclusion. Efallai y bydd dalfeydd yn ymddangos fel er enghraifft, mae llawr "prone" yn dal mewn modelau eraill o ymyriadau corfforol).

Bydd y polisi hwn yn cael ei adolygu'n flynyddol.

Crynodeb

Mae pwysigrwydd cynllunio *rhagweithiol* a chynnwys defnyddwyr gwasanaeth a phobl sy'n bwysig iddynt wrth wneud penderfyniadau am ymatebion i sefyllfaoedd argyfyngus rhagweladwy yn hanfodol er mwyn cytuno ar strategaethau sy'n atal ymyriadau cyfyngol.

- Gweithio gydag unigolion a theuluoedd mewn ffordd ragweithiol ac ataliol i gynllunio ac asesu risg gwasanaethau ac ymyriadau yn rhagweithiol
- Gweithio gydag unigolion i ddeall beth sy'n bwysig iddyn nhw a chymryd camau i'w cefnogi i gyflawni'r hyn maen nhw ei eisiau.
- Dylai staff fanteisio ar gyfleoedd i ddeall ymddygiadau unigolion yng nghydestun beth yw eu hanghenion, megis meddyliau a phrofiadau personol neu ffactorau amgylcheddol, ar y cyd â nhw ac eraill perthnasol
- Bydd staff yn cymryd rhan mewn asesu anghenion cymorth ac yn ystyried y ddwy elfen o ffactorau amgylcheddol ac angen personol.
- Mae perthnasoedd a dulliau cymorth ymddygiadol cadarnhaol yn pwysleisio'r defnydd o sgiliau a thechnegau dad-ddwysáu
- Systemau cadarn ar gyfer cofnodi, adrodd a chasglu data ymyriadau cyfyngol
- Systemau cadarn i gefnogi, hyfforddi a monitro ymyriadau staff

E. Ystyriaethau Cyfreithiol

Mae'r ystod o ganllawiau a chyfeiriadau fframwaith deddfwriaethol yn sail i'r polisi hwn ac mae ei weithrediad wedi'u lleoli ar ddiwedd y ddogfen hon. Fodd bynnag, mae rhai egwyddorion allweddol yn cael eu nodi yn yr adran hon.

- Rhaid ystyried yr angen am ymyriadau cyfyngol neu daliad diogel plentyn ar y cyd â Deddf Plant 1989 a diwygiadau yn 2004.

- Bydd cyfyngu ar bobl a allai fod â diffyg galluedd i gydsynio yn cael ei lywodraethu gan Ddeddf Galluedd Meddyliol 2005. Mae'n ofynnol yn ôl y gyfraith i staff sy'n defnyddio ymyriadau cyfyngol a/neu ddaliadau diogel roi sylw i *God Ymarfer Deddf Galluedd Meddyliol 2005*.
- *Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Cymru 2016 Rheoliad 29*
- Mae gan staff sy'n darparu gofal cymdeithasol ar gyfer Merthyr Tudful neu ar ran Merthyr Tudful ddyletswydd gofal i osgoi gweithredoedd neu hepgoriadau a allai arwain at niwed
- Dylai staff ddilyn polisi a'r hyfforddiant y cytunwyd arno i fodloni'r safon ansawdd a osodwyd gan Ferthyr Tudful wrth iddynt gymhwyso ymyriadau cyfyngol a diogel
- Gellir defnyddio grym rhesymol i atal niwed sylweddol neu dylid defnyddio difrod difrifol i eiddo dim ond wrth reoli ymddygiad sy'n heriol ond mae Merthyr Tudful yn disgwyl i'r holl staff egwyddorion a amlinellir yn y polisi a'r hyfforddiant hwn.

F. Egwyddorion Arweinyddiaeth ar gyfer ymarfer sy'n cefnogi lleihau arferion cyfyngol a daliadau diogel

Mae tystiolaeth o ymchwil ac ymarfer yn awgrymu nifer o feysydd allweddol ar gyfer gweithredu o fewn sefydliadau sy'n dymuno lleihau eu defnydd o arferion cyfyngol (Colton, 2004, 2010; Huckshorn, 2005; Allen, 2011; NASMHPD, 2008). Mae'r elfennau hanfodol hyn yn cynnwys:

- arweinyddiaeth; cofnodi a chasglu data;
- datblygu'r gweithlu; cyfranogiad rhanddeiliaid;
- cefnogaeth ac adolygiad ar ôl digwyddiad; ac mae cefnogaeth gadarnhaol benodol a diogel yn cynnal strategaethau lleihau.

Mewn llawer o sefydliadau, mae dylanwad diwylliannol mewn mabwysiadu dull sy'n symud o reoli argyfwng ac yn canolbwyntio ar arferion atal a lleihau. Mae angen cynllunio a sylw cyson arno. Mae'r rhan fwyaf o ymarferwyr yn dymuno osgoi argyfwng trwy weithio'n ataliol ac yn gadarnhaol, ond mae Paterson, 2014 yn awgrymu pan fo gwasanaethau ac ymarferwyr dan straen gall y diwylliant diodyn ddod yn fwy cyfyngol a gall arferion gael eu hymgorffori a'u derbyn yn gyflym fel y ffordd y gwneir pethau'n gyffredinol.

Mae Merthyr Tudful wedi ymrwymo i strategaeth a fydd yn canolbwyntio ar wreiddio strategaethau ataliol ac arferion sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn er mwyn creu diwylliant a sylfaen ymarfer a all wrthsefyll cyfnod mor heriol.

Mae'r dull hwn yn cael ei gydlynw drwy strwythur uwch a rheolwr tîm o fewn gwasanaethau ac wedi'i gacadu i staff mewn gwasanaethau, gyda rheolwyr yn sicrhau bod agweddau sicrhau ansawdd yn rhoi sylw arbennig i

- Gweithredu a monitro prosesau a systemau effeithiol
- Casglu a dadansoddi data
- Cymorth uwch reolwyr
- Rhaglenni datblygu'r gweithlu.

Dylai Uwch Reolwyr fod â gwybodaeth am ystod a maint yr arferion cyfyngol a'r gafael diogel a ddefnyddir yn y sefydliad. Byddant yn cael gwybod am newidiadau i raglenni'r gweithlu, a'r technegau a allai newid mewn ymateb i angen gwasanaethau a byddant

yn cytuno ar y penderfyniadau techneg diwygiedig hynny sy'n berthnasol i'r gwasanaethau. Bydd hyn yn cael ei gydlynu gan Dîm Datblygu'r Gweithlu a Rheolwyr Ymarfer.

Dylai'r Prif Swyddogion / Rheolwyr Tîm sicrhau bod archwiliadau ac adolygiadau rheolaidd o'r cyfyngiadau o fewn eu gwasanaethau (yn ogystal ag archwiliadau allanol fel archwiliadau AGC).

Wrth ddatblygu unrhyw newid diwylliannol a gweithredu system, mae'n bwysig cydnabod gweithrediad cadarnhaol, yn ogystal â datblygu a dysgu pellach lle mae prosesau wedi arafu. I'r graddau hyn, dylid adolygu'r adolygiad a argymhellir o'r gweithredu polisi hwn, a systemau, prosesau, hyfforddiant a chanlyniadau cysylltiedig o fewn gwasanaethau yn flynyddol.

Fel rhan o ddull arweinyddiaeth o leihau ymyrraeth gyfyngol a daliadau diogel, argymhellir bod arweinydd sefydliadol a enwir yn goruchwyllo a llywodraethu'r polisi hwn a'i weithredu.

Mae Merthyr Tudful wedi ymrwymo i sicrhau bod hyrwyddwyr lleihau arferion cyfyngol neu *arweinwyr ymarfer* o fewn gwasanaethau unigol a'u rôl yw rhannu ac ymarfer da model rôl ar waith.

Cymorth staff

Mae gan Ferthyr Tudful ddyletswydd gofal tuag at ymarferwyr/gweithwyr ac mae'n cydnabod y gall straen yn y gweithle gael effaith andwyol ar ansawdd ymarfer. Mae systemau'r cyngor i gefnogi staff ar waith a dylid hysbysu staff am y rhain yn rheolaidd.

Cofnodi a chasglu data

Bydd Merthyr Tudful yn sicrhau bod systemau casglu data effeithiol ar waith i sicrhau bod ymarfer yn cael ei fonitro a chefnogi tryloywder. Gellir defnyddio data a gesglir am ymyriadau cyfyngol a dalfeydd diogel i nodi llinellau sylfaen, gosod nodau ar gyfer lleihau, monitro materion cydraddoldeb, a thynnu sylw at bryderon a llwyddiannau ar lefelau sefydliadol, gwasanaeth ac unigol.

Dylai unrhyw ddata a gesglir fod â phwrpas clir a dylai gweithgareddau casglu data, gan gynnwys data personol yr unigolyn a/neu'r teulu, fod yn unol â gofynion GDPR.

Diogelwch

Dylid cofnodi unrhyw anafiadau a ddioddefir o ganlyniad i ddefnyddio ymyriadau cyfyngol a dalfeydd diogel neu arferion cyfyngol eraill a'u hadrodd fel mater diogelu yn unol â pholisi a gweithdrefnau diogelu'r lleoliad neu'r sefydliad.

G. Ymarfer ar ôl Digwyddiadau

Mae Merthyr Tudful yn deall y gall defnyddio ymyrraeth dalfa gyfyngol a/neu ddiogel gael effaith gadarnhaol ar berson yn y sefyllfa uniongyrchol y maent yn ei hwynebu a bod ganddo'r potensial i'w diogelu rhag niwed pellach a gofid sylweddol. Fodd bynnag, er mwyn hyrwyddo diwylliant o gefnogaeth therapiwtig *ar ôl digwyddiad*, mae'n bwysig cydnabod swyddogaethau allweddol i reolwyr a staff i gefnogi'r unigolyn dan sylw ac eraill sy'n gysylltiedig ag unrhyw ddigwyddiad.

Mae'r Rhwydwaith Lleihau Atal yn nodi'r canlynol fel arfer gorau:

Adolygiad ar ôl digwyddiad:

1. *Cymorth ar ôl digwyddiad.* Dyma'r cymorth a gynigir i unigolyn/wyr sydd wedi bod yn rhan o ddigwyddiad cyn gynted â phosibl ac o fewn 48 awr. Dylai gynnwys asesu a thrin unrhyw anghenion meddygol a darparu cymorth emosiynol ar unwaith.

2. *Adolygiad myfyrio a dysgu ar ôl digwyddiadau.* Mae hwn yn adolygiad nad yw'n beio lle mae'r ffactorau a arweiniodd at ddaliadau diogel yn cael eu harchwilio, a chytunir ar gamau i gefnogi atal digwyddiadau yn y dyfodol neu leihau effaith ac ymateb llai cyfyngol yn y dyfodol.
(Rhwydwaith Lleihau Ataliad, 2019)

Bydd Merthyr Tudful yn gweithio gyda Rheolwyr Gwasanaethau Preswyl i sicrhau bod y broses o arfer ac adolygu ar ôl Digwyddiadau yn cael ei nodi, ei dogfennu a'i rannu gyda rheolwyr, staff ac eraill sy'n gysylltiedig â digwyddiadau.

Bydd hyn yn rhan o ddiweddariad rheolwyr practisau preswyl a hyfforddwr y gweithlu, gan sicrhau bod TT yn cael ei adolygu o fewn cyd-destun parhau i ddiwallu anghenion gwasanaethau.

Cwynion

Mae Merthyr Tudful wedi ymrwymo i sicrhau bod ystod o opsiynau yn cefnogi'r unigolyn yn ystod y broses gyfan.

Os bydd anaf, fel rhan o unrhyw ymyrraeth, yn digwydd i blentyn neu oedolyn agored i niwed, efallai y bydd angen cychwyn gweithdrefnau diogelu/diogelu.

Ni fydd cefnogaeth gyfyngol a chadarnhaol a chynnal ymyriadau diogel yn cael eu defnyddio i achosi poen i sicrhau cydymffurfiaeth.

Anogir unigolion i wneud cwyn os nad ydynt yn hapus am yr ymyrraeth gyfyngol a ddefnyddir.

Pwyntiau allweddol i'w cofio

- Dylid cynnig cymorth cyntaf corfforol ac emosiynol i bob unigolyn er mwyn sicrhau bod unrhyw ffactorau trauma neu straen uniongyrchol yn cael sylw, waeth beth yw difrifoldeb y digwyddiad.
- Efallai y bydd angen asesu crynodeb mwy sylweddol gyda phawb sy'n ymwneud â/neu yr effeithir arnynt gan y digwyddiad ynghylch yr amser mwyaf priodol i hyn ddigwydd, gan gydnabod effaith ymyrraeth ar yr unigolyn/au ac amser iddynt adfer
- Adrodd a chofnodi pob digwyddiad sy'n arwain at ymyriadau cyfyngol. Dylid llunio adroddiad ysgrifenedig i geisio dwyn i gof y ffeithiau mor gywir â phosibl
- Wrth gofnodi bod ymyrraeth gyfyngol neu afael ddiogel wedi'i chymhwyso, rhaid i staff ddangos pa opsiynau a roddwyd i ddiarddel a dad-ddwysáu unrhyw sefyllfa.
- Lle bo angen, gweithio gyda gweithwyr proffesiynol amlddisgyblaethol i gael consensws ynghylch materion cynllunio gofal mewn sesiwn briffio ar ôl digwyddiad (o fewn 4 diwrnod gwaith os yn bosibl)
- Efallai y bydd angen hysbysu teulu, gofalwyr a gweithwyr proffesiynol eraill o ganlyniad i ddigwyddiad

Dylai rheolwyr roi sylw arbennig i'r elfennau canlynol:

- Cyfrannu at gynnal diwylliant o ddiogelwch drwy adolygu digwyddiadau a gwneud cynlluniau i ymateb yn rhagweithiol i risg yn y dyfodol
- Defnyddio goruchwyliaeth i ddarparu cymorth i staff, a nodi anghenion dysgu Sicrhau bod cymorth, hyfforddiant neu hyfforddiant ychwanegol yn cael ei ddarparu os nodir ei fod yn angenrheidiol
- Sicrhau monitro digwyddiadau a adroddwyd a chyfrannu at ddarparu dadansoddiad o ddata ystadegol h.y. nodi tueddiadau a phatrymau

Mae'n bwysig nodi, ar gyfer ymyriadau adfer ac adeiladu perthnasoedd ar ôl digwyddiad, y gellir defnyddio'r model Dulliau Adferol. Mae dulliau adferol yn dod â'r rhai sydd wedi'u niweidio gan drosedd **neu wrthdaro** a'r rhai sy'n gyfrifol am y niwed i gyfathrebu agored, gan alluogi pawb y mae digwyddiad penodol yn effeithio arnynt i chwarae rhan wrth atgyweirio'r niwed a dod o hyd i ffordd gadarnhaol ymlaen. Mae hon yn ffordd gadarnhaol o gefnogi'r unigolyn a'r gweithwyr sy'n ymwneud ag unrhyw sefyllfa gyfyngedig neu ddiogel.

Fi. Gweithlu: Hyfforddiant, Dysgu a Datblygu

Mae'r gweithlu yn elfen hanfodol wrth weithredu unrhyw strategaeth sydd â'r nod o gefnogi pobl ifanc ac oedolion bregus. Mae elfennau allweddol yr ymyriad cyfyngol hwn a'r dull lleihau dalfeydd diogel hwn yn canolbwyntio ar ryngweithio cadarnhaol sy'n seiliedig ar werth ag unigolion a phobl ifanc. (PBS)

I reolwyr, mae recriwtio staff i'w gwasanaeth yn dechrau'r broses o hysbysebu, recriwtio a dethol. Yn ganolog i gynnig gofal o safon i unigolion, yw bod gan y staff sy'n cael eu recriwtio sylfaen werth sy'n adlewyrchu rhai'r sefydliad a'r gwasanaeth sy'n cael eu darparu, yn enwedig wrth i staff gael eu penodi i swyddi sy'n gweithio gyda'r bobl fwyaf agored i niwed sy'n derbyn gwasanaethau.

Mae dulliau recriwtio Merthyr Tudful mewn Gwasanaethau Preswyl Plant yn ymgorffori dull seiliedig ar werth (Recriwtio Seiliedig ar Werth).

Cynigir rhaglen Sefydlu gynhwysfawr ym Merthyr Tudful, ar lefel Gorfforaethol a Lleol. Mae'n ofynnol i'r holl staff mewn gwasanaethau preswyl i blant gwblhau'r Fframwaith Sefydlu Cenedlaethol Cymru Gyfan (AWIF).

Bydd elfennau o'r Sefydlu hwn yn cynnwys dealltwriaeth o bolisi a gweithdrefnau, a'u cymhwyso yn y gweithle. Bydd hefyd yn cynnwys cyfeirio at hyfforddiant gorfodol arall. Bydd gan dimau/grwpiau staff ystod o anghenion dysgu a datblygu sydd eu hangen i'w cynorthwyo i ddarparu gwasanaethau gofal therapiwtig. Cyfrifoldeb rheolwyr yw nodi anghenion dysgu a datblygu eu tîm (yn aml drwy ddadansoddiad o anghenion hyfforddi -TNA), ac i dîm datblygu'r gweithlu ymgynghori ac ymateb i gais am hyfforddiant.

Efallai y bydd rhywfaint o ddysgu allweddol yn y gweithlu i gefnogi gweithredu'r polisi hwn yn adlewyrchu'r canlynol.

Gwerthoedd

Disgwylir i staff ddeall gwerthoedd a moeseg broffesiynol y gwasanaethau y maent yn gweithio ynddynt, megis Cymorth Ymddygiad Cadarnhaol, Modelau Dulliau Adferol sy'n Canolbwyntio ar yr unigolyn neu Ddulliau Adferol a ddefnyddir yn y gwasanaethau hynny. Bydd staff yn cael eu harwain i ddeall eu safbwyntiau, eu hagweddau a'u gwerthoedd eu hunain drwy gydol cyfleoedd dysgu a datblygu, mewn pynciau fel

- Gwerthoedd Craidd,

- Cynllunio sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn
- Hawliau Dynol
- Preifatrwydd
- Urddas
- Parch
- Cyfrinachedd
- Tryloywder

Gwybodaeth

Disgwylir i staff ddeall a chymhwyso ystod o wybodaeth ar draws eu hymarfer, a lle bo angen mynychu dysgu a datblygiad priodol ar:

- Arddulliau, dulliau a rhwystrau i gyfathrebu,
- trawma emosiynol,
- anabledd
- Cam argyfyngau: sbardunau, osgoi, dad-ddwysáu, dad-ddwysáu a datgysylltu o ymddygiadau risg.
- Ymyriadau corfforol
- Ôl-ymyrraeth a dulliau adferol.

Disgwylir iddynt wybod y fframweithiau deddfwriaethol allweddol sy'n cefnogi

- PBS, RA, PCP, modelau
- Cefnogaeth gadarnhaol a thabiau diogel a dulliau lleihau risg
- Diogelu
- Iechyd a Diogelwch
- Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, rheoliadau RISCA
- Cofnodi ac adrodd o dan y ddeddfwriaeth uchod

Sgiliau a chymwysiadau

Bydd cymhwyso dysgu gwybodaeth a sylfaen werthoedd yn cael ei sefydlu drwy ymarfer sgiliau., Bydd y sgiliau a ddatblygir yn cael eu monitro gan reolwyr i sicrhau bod yr arfer yn adlewyrchu'r safon sy'n ofynnol o fewn y gwasanaethau.

Bydd defnyddio dulliau priodol o gofnodi ac adrodd data yn nodi ymarfer staff gyda'r bwriad o gefnogi'r hyn sy'n gadarnhaol a nodi arfer sy'n gofyn am ddatblygiad ychwanegol.

Dysgu/hyfforddiant

Mae Merthyr Tudful yn disgwyl i bob gweithiwr gydymffurfio â'r fframwaith polisi hwn, a **RHAID** i'r holl staff yn y gwasanaethau a nodwyd fynychu hyfforddiant achrededig / **Hyfforddiant Lefel 2 Canolradd am o leiaf 12 awr mewn ystafell ddosbarth/lleoliad hwyluso uniongyrchol (yn amodol ar dystiolaeth o hyfforddiant blaenorol).** Mae'r hyfforddiant hwn wedi'i eithrio rhag opsiynau amgen i'w gyflwyno gan ddefnyddio fformatau cyflwyno rhithwir / ar-lein neu e-ddysgu.

Hyfforddiant

- Bydd cyfran fach o'r hyfforddiant yn canolbwyntio ar ddaliadau diogel sy'n ymateb i sefyllfaoedd risg isel, canolig ac uchel sy'n briodol i'r grŵp cleientiaid, ond bob amser o fewn model PBS. Disgwylir y dylai'r rhan fwyaf o ryngweithio

bob amser fod yn angorfforol (95%) a thechnegau cynnal diogel fel y 5%. Mae'r cwrs wedi'i strwythuro i adlewyrchu hyn.

- Rhaid i staff gynnal eu gwybodaeth a'u sgiliau trwy fynychu bob 24 mis, hyfforddiant diweddarau/diweddaru. Os byddant yn mynd y tu hwnt i'r amserlen ofynnol, bydd gofyn iddynt ymgymryd â'r cwrs canolradd Lefel 2 eto.
- Bydd Tîm y gweithlu yn darparu digon o gyfleoedd i hyfforddiant gloywi ddigwydd.
- Dim ond hyfforddwyr achrededig, fel y nodwyd gan Ferthyr Tudful fydd yn cynghori, addysgu a chefnogi staff i ddatblygu eu cymwysedd, eu gwybodaeth a'u sgiliau sy'n gysylltiedig â hyfforddiant penodol a nodwyd yn y polisi hwn. Mae Merthyr Tudful wedi ymrwmo i ddull ymarfer gorau hyfforddwr ymarferwyr a hyfforddwr gweithlu ar y cyd gyda'i fodel darparu hyfforddiant.
- Rhaid i reolwyr a staff gydymffurfio â gofynion gweithredol ym mhob lleoliad sy'n gefnogol i'r PBS a'r egwyddorion Teach Tîm a nodwyd drwy gydol y polisi hwn.
- Lle na ellir bodloni'r gofynion gweithredol, dylid tynnu sylw at y rhain i'ch Rheolwr Llinell a Thîm Datblygu'r Gweithlu (ar gyfer goblygiadau hyfforddi).

Bydd cofnodion o'r holl hyfforddiant yn cael eu cadw yn unol â'r gofynion a disgwyliadau MERTHYR TUDFUL Merthyr ar gyfer rheoli data'r gweithlu.

I. Darllen pellach, Cyfeiriadau a Chysylltiadau

Gweithio gyda'n gilydd i ddiogelu plant 2010

Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 - Deddfwriaeth

Deddf Cydraddoldeb 2010

Deddf Hawliau Dynol 1998

Safonau Iechyd yng Nghymru: Safon 7,8,9,11

Trefniadau Diogelu rhag Colli Rhyddid

Deddf Galluedd Meddyliol 2005

Safonau Gofynnol Cenedlaethol 3 yr Adran Addysg - hyrwyddo ymddygiad cadarnhaol a pherthnasoedd

Deddf Plant 89 Rheoliad 17 - Rheoli Ymddygiad, disgyblaeth a chefnogaeth gadarnhaol a thafarnau diogel

Rheoliadau Cartrefi Plant 2004 Safon 22

Sefydliad Prydeinig ar gyfer Anabledd Dysgu (BILD)

Cod Ymarfer Proffesiynol Gofal Cymdeithasol Cymru ar gyfer gweithwyr gofal cymdeithasol a chyflogwyr gweithwyr gofal cymdeithasol

Hawliau, Risgiau a Chefnogaeth Gadarnhaol a Gofal Heb Daliadau diogel Pobl

Hŷn - Cyhoeddwyd gan Jessica Kingsley

Children's View on Positive support and safe holds- www.rights4me.org.uk

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Deddf Rheoleiddio ac Arolygu (Cymru) 2016 (Rheol 29 ac ati)

Canllaw Ymarfer Addysgu Tîm

Canllaw hawdd i'w gynnal yn ddiogel (ar gyfer plant, rhieni ac athrawon) BILD

Canllaw hawdd i ymyriadau corfforol i bobl ag anableddau dysgu, eu gofalwyr a'u cefnogwyr BILD

Dulliau moesegol o ymyriadau corfforol: David Allen BILD

Sefydliad Rheoli Gwrthdaro

